

САНА ОЛОХ

ХАБЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

ССКП ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАП
ДЕПУТАТТАР ОРОНУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 33 (6794).

1939 снл. Кулуи тутар 16 күнэ.
ЧЭШНИЭР

Сылагата
3 харык.

НУОТАРАБА БАСТАКЫ ДЕСАНТ

Кулуи тутар 16 күнү-
гэр сана «Нуотара» сов-
хоз бөһүөлөгүн ачыла-
тын түбөрнөхтөх уон ий-
нэттэн састааптаах баста-
ны десаны ыраах. Ийинга
агарыны долгустуулаах ту-
гана буолан ааста.

ОАПХ председатели С.
И. Яковлев кыһыс ийи-
рин чылынан Нуотарага
барааччылары эвэрдэлэ-
тэ. Кини Амма угур са-
на хаһаайыстыбаты тэри-
лэн оройуон аномомна-
тын сайыннарын бөрө
тирээһин буолуохтарын
биллэттэ. Барааччылар-
га, ыраахтартан үрдү-
бэһа, туруортуллубут со-
ругу ыстаахтын толо-
ролоругар баарда.

Ылларан курдук, асо-
ныт сыллаахха, оройуон
хас өртүгэр бэлэмнэммит
оту вахсан турун, барыта
23 тыһ. тонна эрэ өттөм-
мүштү. О* биир сүрүн
бирчэлэниитин Амма
угур урахтар кыһа-
рын снэ туһамманыт-
тар буолар.

Билин республикабы-
тыгар барадылтыбыт бө-
һүөлүгэр чөлүгэр туһа-
р сыалтап «Программ-
75» ылыллына. Бу про-
граммда ыраа уонна Нуо-
тара курдук сана уча-
стактары сайыннарына
быһыл республика үрдү-

көн 21 мөл. 500 тыһ.
солк. о. н. оройуон 10
тыһ. учарстактарын,
Нуотараны сайыннары-
та 7 мөл. 300 тыһ. солк.
ун көрүлүнэ. Мэнтэн 720
тыһ. солк. Нуотарага ту-
һаныллыа. Тэриэтэлэр,
совхозтар салайааччыла-
ра бастакы десаны бэлэ-
мнэһингэ улахан коммуну
осордулар. «Агропром-
техснаб» (управление)
А. А. Шадрин) түөрт ба-
стын үлэһиттерин, комму-
нисттары Н. Д. Макаровы,
В. Е. Холмогоровы, ком-
сомолец А. А. Иванова,
И. П. Старостины, Эрилик
Эристин аатынан совхоз
(директор Н. И. Аммосов)
эппэ хас да төһүү үлэһит-
терин сана участваты ту-
тууга ыһыһытара хай-
даллаах.

ССКП райкомун иккис
секретара Е. А. Борисов
бу эр санаалаах чулуу
дьонго үөрүүлээх бы-
һаага-ыйгыга путевка-
лары туттартаа. Кини
снэ коллективка алта
ийнэттэн састааптаах пар-
тийнай группа тэриллиб-
тин, манна икки комсомол
чөлүнэ баарын туһууан
эттэ. Салгыы тмды ком-
сомол райкомун иккис
секретара М. Н. Макаров
ылар. Кини оройуон ком-
сомолецтара манньк удар-

най тутууга, бу сана сов-
хозу тэриһингэ аччынай
ныттыкыны ыһахтара
диэн эрэннэрдэ. Ийин
тайынан Нуотарага ба-
рааччыларга аадырыс-
таан истинг-ийрох тыла-
ры ОАПХ председатели
солбуйааччы М. И. Пав-
лов уонна сана совхозка
директорынан аноммат
Н. Р. Михайлов өттүлэр.

Барааччылар эаттырыт-
тан харда тмды механи-
затор, коммунист Н. Д.
Макаров эттэ:

— Сызлыгыт — сорук-
тутун даһаны, апыһити-
һи даһаны толору ойдуу-
бүт. Билиһини оһо эбөх
ыраахтаттар куутуллар.
Биир ойуон-санаахын са-
лайтаран үлэһитхит диэн
эриһэрэбит. Итэҕалит,
истинг тылгыт иһин ба-
һыһыбаларыт.

Ити курдук сызкы
ылааны күн Нуотарага
бастаан десант аһынга
турунна. Иккис десант ба-
рыта кулуи тутар бүтүү-
тэ былаанналар. Оттон
бага өртүнөн барааччы-
лар үһсө бөлөхтөрө ыһа-
га ыһыһыгы суол алда-
ннан эрэ иһингэ турунуо.

А. МАКАРОВ.

Синьотаргы: Нуотара-
га барааччылар бастакы
десаннара (иниһин ээһа-
га хангастан) Г. Н. Мат-
веев (Эрилик Эристин),
Н. П. Старостин, Н. Д.
Макаров («Агропромтех-
снаб»), П. Р. Собкин
(«Мындагаайы»). Иккис
эһага хангастан А. А.
Иванов («Агропромтех-
снаб»), Д. Н. Толстотков
(Эрилик Эристин), Н. С.
Григорьев (Карл Маркс),
В. Е. Холмогоров («Агро-
промтехснаб»), Р. Н. Лу-
ковцев уонна Е. С. Феде-
сеев (Эрилик Эристин).

ССКП райкомун иккис
секретара Е. А. Борисов
коммунист Н. Д. Макаров-
на путевка туттарар.

П. Оконешников фотота.

Кыайылаабына табыстылар

Ылааны үс оройуон—
Алексеевскай, Амма уон-
на Чуралчы—районгреб-
союзтары, социалистичес-
кай куоталаһыһаарын аэ-
ныт смлааары түмүгэ та-
һаарылыһа.

Оһо бийиги коопера-
тордарыт 207,2 баллы
ыһа, кыайылаабынан
табыстылар уонна көһө-
руула смлаар Кыһыт
иһаминан паһараадала-
һылар. Иккис буолбут ам-
малар 3,4 баллынан, от-
тон алексеевскайдар 89,8
баллынан бийиһиннэрэр
сабырытардылар.

Делегациялар салайаач-
чылары социалистическай
куоталаһы 1939 смлаа-
ары усулуобуйагытар иһин
баттаатылар.

Н. НАУМОВ.

Сааскы ыһыгыга—иччэллээх бэлэми!

Ыһыгыт сааскы
ыһыгыга бэлэмнэһин үлэ-
лэри иччэллээхтик ыһы-
тыгыга сүрүн болгоһоту-
ту уурабыт. Кыһыгыт
агрономическай дьаһал-
лар даһаны балаһа бар-
дылар. Хаары иһтерин
совхоз Мырылааары от-
делениетыгар 1200, Мын-
дагаайыга 600 гектарга
ыһытылыһа. Балаһага
ноһуому мырылааар 600,
мындагаайылар 300-чэ
тоннаны иһлэрдиһэр. А.
А. Слешков салайааччы-
лаах оһууот аһын үһ-
нэрэр эһо бу күһнэргэ
органическай уобуһууу
таһыга кургүөмнээхтик
турунна. Оһон «Мын-
дагаайы» совхозка ноһуому
таһыны былаана туолар
кылаһаһа.

Сизэ хаһаайыстыбата
куһаарына суох. Иһлэрэ
сыл «Оһом» совхозтан
атыһыһыһыбыт, ол үү-
нүттүтүн ыһадыһыт
сизэбит таһыһыһа
100 бырыһаан кондиция-
лаах. Аһыс иһиллээх
Гаврил Данилович Нико-
лаев салайар урдүк үүнүү
эһенота сизэ бурдуһу
ыраастаһыһы иһиллэ
ыһтар. Кинилэр быһыл
туорахтаах культуралары
400 гектарга ыһа, гек-
тытан оротунан 14-түө
центнер үүнүүнү калар
соруктаахтар. Күөх үү-
нүүнү 100 гектарга ыһа,
хомуйан байлалар сизэс-
тиһтэрэ, оһу таһынан
тердүгэр астаахтары, тус-
таан турһеһы, 10 гек-
тарга ыһар былааннаах-
тар.

Иһиник дьаһаныга
эһенота үлэ фрона мэлдэ-
һэр буолар. Ыһык үлэ-
ларэ бүтүллэр эрэ—
баһыһалар сивэрийлэ-
рин өрөмүөннээһин, сорох
өртүн саһардым, сайын-

ЫАННЫК ФЕРМАЛАРЫГАР

ОАПХ диспетчерскай сулуусуһа кулуи ту-
тар 10 күнүгэр совхозтар уонна отделениелар
биир фуражнай ыһахтан төһө үүтү маһыттар-
ыһа, государствога бүтэһингэһа аһаһыһа тө-
һөү туттарыһтары, үүт сыатын уонна ыһах
төрөһүнүн көрдөрүүлэрин түмүгэ. (Бастакы
колоннага—биир фуражнай ыһахтан ыһа,
иккис—государствога туттарылыһа, ыһа-
грамыһа, үһсө—үүт сыата, төрдүс—
ыһах төрөһө, бөһсө—ол иһнэр төһөһа).

Карл Маркс	3,0	1590	3,8	130	16
Субуруускай	2,2	1490	3,9	106	17
Хатыһы	2,7	790	3,8	54	2
Волтоһо	1,7	700	3,9	52	15
Эрилик Эристин	2,1	2300	3,6	383	53
Хоптоһо	3,1	830	3,6	100	3
Хадаар	1,7	380	3,6	86	12
Хайахсыт	1,8	390	3,6	89	17
Чакыр	2,4	720	3,8	88	21
«Чурапчы»	1,9	2280	4,5	143	20
Сылаар	1,6	720	4,8	55	11
Кыһыт	2,5	850	4,5	35	11
Арыһаах	1,7	470	4,5	41	7
Түөйэ	2,2	240	4,5	15	—
«Мындагаайы»	3,8	2510	3,6	320	50
Волугур	4,5	1710	3,8	130	27
Солоһеа	3,1	800	3,7	106	23
«Мугудай»	2,4	1850	3,7	284	12
Маралаһы	2,5	410	3,4	80	3
Чылаһара	1,9	530	4,0	64	—
Толоһо	1,9	330	4,0	30	—
Төлөй	3,6	580	3,7	80	4

Оройуон үрдүнэн нэдэлэ үһсө 827 цен-
тиер үүт государствога туттарылыһа. Ити
иһингэһа нэдэлэгэ таһыһаһа 63 центне-
ринэн элбэх. Ол эрэри Субуруускай аһыһын,
Эрилик Эристин аһыһын уонна «Мугудай»
совхозтар үүт сыатын иһмтатаннар, аады-
лыһа 9 центнеринэн аһыһа.

Үүт сыата быһырыһыһа көрдөрүүнү ыһы-
та тэн—3,8 бырыһаан, Таһаарыһа—7,7 бы-
рыһаан, быһырыһыһа көрдөрүүтүн 2 бы-
рыһаанынан наһаһа.

Оройуон үрдүнэн барыта 232 ыһах сиз-
мэлэһа, онтон 225 искусственной сизмэлэ-
һинэһа.

ҮЛЭ БАРА САТЫР

Ити өртүгэр—үүнүүнү кө-
рүү-хараһы түбүгэ. Оһон
салгыы күөх мааскы
хомуйан сизлэстэһин,
ити үлэ бүтүүтүн саһа-
аны туорахтаах культу-
ралар ситэн, быһылар
көһнэрэ тиһин калар.

Совхоз сүөһү аһыһа
буолар культуралары ба-
рыта 347 гектарга үүнэ-
рыт, гектарын аһыһтан
120-ли центнер күөх
мааскы ыһа, 3000
тонна сизлэһи бэлэмнээх
тээх. Сиртан үүнүүнү
ыһыһа иһиник үрдүк
соруктары бэлэмнэһин ту-
рун, совхозу ыһага дуо-
габардаһа, түөрт аһа-
лаах биригээдэ толору
арендага киирэн үлэһи-
да. Техникалара, тмд ха-
һаайыстыбатын холбоһор
массыһалара сыһаарыл-
лыһаһа, сорох өртүн
ыһаһаһылар. Оһон кы-
һыһаары-сайыннары, иһа-
тан да тутулуга суох, ба-
йалэрин түстаах үлэлэри-
нэн эрэ дээрһатанар усу-
луобуйалара төрлөһө.

Дмитрий Михайлович
Ноев салайар аһыс кыһы-
лээх биригээдэ 40 тон-
на от сизмэтин хомуйоу-
таах. Кинилэр, онтукала-
ра аһыһа бардаһа, ва-
ловонун 360 тыһ. солк.
үбү иһлэриһтээхтэр.
Иһини таһынан 400 гек-
тартан элбэх смлааах от
үүнүүтүн хомуйоуһаһа-
тар, быһыһын оһорбүт
100 гектардаах сирдэри-
гар от сизмэтин ыһах-
таахтар, 100 гектарга ха-
дуһа сирин уонна баһы-
һаны тупсаран оһоруу
үлэлэрин ыһаһаһаһтар.
Быһыл 12 гектарга
халпыһа, 1000 кв. м

иһингэһа теплицага оһу-
су үүннэрлиһтээх.
Манна Александр Алек-
сандрович Слешков сала-
йааччылаах аһаһаах
эһо 120 тонна оһууот
аһын үүннэрэн туттарар-
га соруктаһа үлэһин са-
һааһыта ыраатта. Бу
күһнэргэ ноһуому таһы-
ны икки сменанан ыһа-
таллар. Иһини сэрэ са-
һаһтар, теплицалар хаар-
дарын ыраастаһыһа,
иһилэри саһардан бүрү-
күүлэри саһаһаһтар,
рассадалары оһордууга
кириһтэрэ.

Совхоз уонна иһин от-
делениеларын салайаа-
ла билиһин аһын үлэ-
сыйдыар сирн оһороччу-
лары мууе устартан ба-
рыларын бөһоһоһон, ту-
һаһаһах үлэлэринэн дээр-
ыһтанналарга быһаарды-
лар. Оһон сизэ бурдуһу
эһо төгүл ыраастаһыһа,
тыһа хаһаайыстыбаты
холбоһор массыһаларын,
ыһыһа туһаныһаар тех-
никаны өрөмүөннээһин
кургүөмнээхтик саһа-
һаһтар.

«Мындагаайы» совхоз
сирн оһороччуларын бү-
гүһүнү күһнэһи түбүһа-
ра—иһиник. Кинилэр
мэнтэн сааскы хас бири-
ди күһү мунутуур нэ-
дүүһтээхтик туһанаһаар
кыһаһаһтар, үүнүүнү са-
һыһаһа өртүгэр көрүүтү-
хараһыһа, ууну тутта-
рыһа сүрүн болгоһоту-
рун уураһаар, оһуоха ту-
һаһаһаһаах техникы-
ларын бөһиһаһтар-таһа-
лар.

И. СИВЦЕВ,
совхоз кылаабыһа
агрономы.

КОММУНИСТ МИЭСТЭТЭ—ИННИКИ КҮӨН

Партийнай тэрилтэлэр секретардарын зонатаабы семинардарыттан бэлиэтээһиннэр

«Сэдвийн политический нэмэлэр динэн хугуй?», «Партийнай үлэб» ити хайхад буолуохтаа-
бий?», «Хайааистыбыйан сала-
йы уонна политический сала-
йы уратылар тоухханы?»,
«Сонеттер уонна партийнай тэ-
рихтээр үлэлэрингэр политиче-

ская вымалар туох уратылаах-тарый?», «Партийнай тыригтээ тыһынаах дьыалатан дьарыктааным дини хайдах буолуохтаагый?», «Прозаодовестнай биллэниэр толоруллуумарын иһин партийнай тыригтээ эппиэтиэхтээх дуо?» — итинник, о. д. а. боп

дуурууларга хамтаагайга сүлхүүх
партийнай тэрилтэлээр секретар-
дарын Чураалчига буудан аасмат
зонатаары семинарын кытты-
лаахтары саннааларын айнаастык
агтаастылар, мөккүстүлөр, сорох
түмүктээлүүккө өгөрдүлөр.

буулбуттар. Манна сала-
баачыларын бичлээрдаа
ныгма тунаагаах пар-
тийн таргалалар ми-
ннишлалар үзүүрталар
барзайдаг олохулар. Ону
өвөстунуулар ирдэнэр.
Онуук политиканы олох
оолларынга, биллэн тула
рар, надрдарга тараг-
рилзахтаах, надрдар по-
гуо партийнай салбымал
олхотнуохтаах.

Сорохтор билигтэй нэм-
цэ партийнай тэрилтэ са-
лайаччылара производ-
ствоны нэгж-тогто билэл-
дэре эбэхэтэллнэй сүс-
диэхтэрин бадараллар.
Ошук билбэт секретардар
да бааллар эбнт. Холо-
бур, Могой-Хангаласка

ЭКОНОМИКАНЫ САЛАНЫ

«Хайааийлыстыбхай салалта уонна политическай салалта кырааһыссалара хайан сытарый?» дииэ ыйытыга зонатаары семинар ыйытыллаахтара улаханник мунаардылар. Ол сеп даҕааа. Кини даҕааы дабыгыс «хыанан бэйэ» диин этиэ суоҕа. Дыалаа атыттыа сытар: партийнай салалта туһааннаах салаара бэйэтэ үлэниир политикаһын ырытан оҥоруохтааҕар, бэйэтин территориятын социальнай экономическай сайдыытын кэскилин бэйэларар политикаһы. Амма оро-
мунун секретара хайаа-
йлыстыбатыр. Ас үөл
программаны толорууга
туох быйааннар ыйылы-
быттарын туһунан кыайан
эпсатх. Дынгинэн, пар-
тийнай тарилта секретара
туһааннаах салаатын
атытардааҕар мөлөхтүк
билэр буоллаҕына, кини
компетентнайдык салаа-
ра уустук. Онон сибэ-
лээн биллэргэ экономиче-
скай реформа ис дыһын,
ону олохто нүдлэрин ко-
руһаары уонна ыыма-
ларын билки партийнай
тарилта секретарын эмнэ-
бнэр мүлчүрүүбүт сору-
гунан буолар.

Муонун ылар буюллахха
манна ССКП райкома-га
хабаайыстыбатын сай-
дыгын быһарар поли-
тический проблема бы-
һыгынаа арендий бада-
раты илан үлээбэти
балача буюла. Семинар-
га ол билэр-көстөр тү-
мүстэри биэрбитин туһу-
нан ылынарарылаах чак-
чыларга олобуран киз-
ник көлгөнө. Аммалар,
аренда билигин норуу-
нэрин көсикэллэре муура
суох буюбатаабын баа-
таэн турон, хабаайынаа-
һын механизмын салгыс
тупсарыы суолларын ту-
туналлар, онуоха ордук
кооперацияны сайына-
рыыга улахан сүөлүтү
биэрэллэр.

Амга оройуона эконо-
миканы сайыннарыг биэр
сүл тутгах бопуруулу
быгальтанын бырагыл-
дыбыг, кыра произво-
дственной участактары
чаллоругар тугаринг,
сайыннарыгта үлээлэби-
тэ өр буолда. Ону билгин
сорох малын оройуон-
нардагы партийнай та-
рихталар батилан арал-
ды.

Онон экономиканы сай-
даймыга партийнай та-
рихаталар ордук суолта-
лах уонин тирээтэ турар
боллуруостары таба көрөн
политическай диннигэ

X X X

Бялгийн революцион-
най уларыта тугуу улам
дирингээн илэр. Онон хас
бйирдийн парейбий тай-
рилта, хас бйирдийн ком-
мунист бүтүүнгү күи ту-
рээр судургуута суох
соруктарын баыбаарымга
политический салалта ре-
волюцоннай дыммалары-
гар ахсаабанга үөрэнэр,
олору баышлыыр абзайн-
настаэхтар. Очотугар
эрг улутуруу нэмги Хав-
лынчанчарын утары,
уларыта тугуу ийн ох-
сууу сийжилээхтинк ба-
рылаа. Бу охсууута
коммунист мяастатэ—ин-
никү күен.

СТ. ПОПОВ

Снимок: семинар
кыттылвахтарын бөлөү.
П. Окопешников
фотота.

Семинары истэн одордоххо, дээ нырдык, са-
лаамай политичеснай
ньымаларын баһылаанын
проблемата ураты уусгу-
та даганы, ол курдук
ураты суолтагаада да-
ны дэвсхэтиг нөсөр.
Мин да зончу маньык
буолуохтаах дивэ кы-
лан зигэтэ Уонна бүгүн-
нү курдук түртүһүн
уларыа турар олоххо
етөрүһүн биэр өйдөбүл
баар буолуох чыччэ да
баһыбэһкэ дылы.

Секретардәр эшләр-
ринтэн, мөхкүмдәрилтән
халык уңсай түмүк-
тәһиниләри өнөрүсхә
сөбүй?

ПРАКТИКА КӨРДӨРӨРҮНЭН

Үгүстөр билигнн даданы «Салайны политическай ныммалара» дигн формула (збэтөр термин) пс хоһоонун, нс дүлүнн, чуолкай быһаарылыгы билбэт эбиннн. Уопсайынан даданы коммунистар политическай быһынларэ илрүүлэрэ намыһабын хэс да киһи бэллэтээтэ. В. И. Ленин үлэлэрин илгн-тоһон үөрэтнн кыайтарбат, политическай олоххо ааһан нпэр информацияны ырыһалаан ырытар, түмэр дьобур тийбэт, уусуран литератураттан тэһин бэллэлэрэ баар буолдулар. Ити барытын түкүгэр үгүс коммунистар интеллектуальнай сайдыыллара намыһах, политическай культуралара тийбэт, кийизкэ кийиллн сыһыһаһаһара дьадаһар. «Билигнн сорох коммунистары күннээди олоххо партията суох көһнөрү дьонтон кыһан арааран бэллэтнн көрбөккүн. Уопсай маасса ортотутар илгн-сүтэн хаалабыт», — дигн биир араатар бэллэ атыһнн омордо.

Партийнай үлэсэ, үө-
хэттэн айыыны-хэрдннн
нэһаһар үөрүдэхтэр ди-
ригннн салыс мутук тар-
дыбыттара. Хамаанда-
лыыр-административнай
институттар сабыдыаллара
билитин даданы ааһан-
арадан бээрбэттэрэ кес-
төр. Сорох маннайгы су-
һуех тарилгалар сага
уусулуобуһа байэлэрин
бэйэлэрэ ситэ-хото да-
һахматтар. Холобура, ыл-
даагы мунһааха ханнык
боннурууһу ыһаллэр ту-
һууһун көм да райкомтар
ыйыталаһар секретардар
даахпыт. Мунһах доку-
менттарыны сордох секре-
тары эрэ байтатин өйүтүн
балыһаһынна тохтолулу-
бат. Биир үксүн ол үтү-
гөр кимн да чолук эбээн-
нистэбэт, уонсай тыл-
лаах-өстөөх, туолар ба-
дылоо ыйытлыбат, сотору
уһуулуһун хаалар-уураах-
тар ыһыллаллар. Партий-
най үлэ былааннара бар-
дыһ-кэллин эрэ диабет
курдук оһоһуллалар.
Былааны ырытан оһоруу-
га коммунистар бары

хьмттар буолбатахтар. Партийнай сорууда суох ийдаабы муһнаахха сылдар уонна усунуоһу төлөөһүнүкэ ара мунурданаар коммунистар айыада суохтар. Эдэбх ахсааннаах пенсионер коммунистар активностарын көтөбүү мэлдьин ньааллар буолбатах.

[illegible][illegible]

КАДР БЫҢАЛАРАР

Кадрдар дүн салгагч.

члалар эрэ буолбатахтар. Быһаарар оруулу быһаччы үйүгү-быһаччы оҕороччулар быһаллар. Овоһунангылы сүүрэх уонна сыматхаабы партинай тэрриэтэлэр үлэ коллективны советтарын, профсоюздары, алын обществнай тэрриэтэлари кытта бүдүйүткөсү сибээстээхтин, иккэйи толкуйданан оҕорулаубут былааннаахтын итинэн системалаахтын үлэлэниинэрин билгиччи көм ирдүүбэр. Үлэ хае бирди мнөстөгүс ордуң соптоох үлүнит түрүрүлүүтугар партинай сабыдыала уонна конкурсу баар буолуута ирдөөр. Онон сибээстээх кадрдары бөлөнүннэни соругу ураты орооллонар.

Хаяа баатарар үлэни тэрийээччи, байылыыр-зоһууур киһи баар буолара суолталаах. Онуку киһини үксүгэр ааныгыттан лидер дииллэр. Кэчээ партийнай тэрилтэлэр, холобур, аренднай коллективтар лидердэрин таба тайааччыларын түмүгэр дьылаа хара ааныттан сүһүбөр туран барбыт. Мэҥэ-Хангаласка лидер буолуох айылаах кэскиллээх биччэттары оскуода партиятытан сагалан көрдөөһүттэ кирибиттэрэ ыраахонун сөп

Партия, хэргэлтнэгэр үүн-
наригта уларыта тууу
уһулучуу хөрдөбүллэри
туруорда. Туох-хааныы
инниэ, коммунист буюу
курд килии ниги соруа
туар. Виллэри курдук,
коммунист буюу төрө-
бөтөр. Коммунист ту-
данаах маввагы су-
нуох эбатар сыахтаады
тэрилтэ бэлэмнэхтөөх.
Маньха бириднэлээн пэ-
йээн көрөн үлэ эрэйлэ-
рар. Сорох тэрилтэлэрэ
каскиллээх килии кытта
үлэлээнигиэ оһыттаах,
авторитеттаах биридн-
лээн коммунистэри сы-
һыарыткылар эбит. Үгэс
курдук, хэс да кандида-
турины кытта тэһнэ үлэ-
лэһэн сэмэй ордунтарын
урут мэкэтиллиһээр. Оһон
бастааны учурааттаах со-
һотууа ССРСР хэргэлтнэ

гэр үүнээрийн базатын
үсгээний буудал.

Партида үүнээрнэгэ билигн ханьга даданы нурмалааһын сүрх. Ол эрээр бу дьыла дьаалтаны унуунарылхтах дьан ашлдибэт. Хо долур, партида ыларги кордоһо сайбаһыһыһа кирида да, сонно муһыһа таан болпуруоһу быһаара охуулуохтах дьан иордобул турбат. Угустар билигн партиабэт социальная састаада кытаанхтык учуотаныхтах дьан мининиһеэ тох туулаар. Ол минитэн партинай төрлөтө сүүмэрдөөн, тидан ыларыһа бы баһэтигэр бөһөтө үсэ кэһиһэхтэх. Онуоха туһаһаах кандидатура үлэһир коллективный санаата, сылабыла булчуу учуотаныхтах уоһа сайбаһыһыһа кириһагырылхтах аһаа партинай мунһах дьүүлгэр туруоруудуох тустаах. Хомотоһа иһин, ити иордобул билигн даданы сир аһын кытаанхтын түтүһаах буобатах.

Билгийн сорохтор ыч-
чат ортолуттан партида
кнриан багалзатар эх-
сан ортуни билээрдин
адылзатилар диллэр.
Сорох оройуниарга ону
туоулуур сылшпаралар
баалар. Ону тонт бири-
диглэн да буоллар,
ССКП нэккэтитэн бэй-
лэри бада өртүлэриэн
тахсааччылар көстүт-
диллэр. Ол эрэри ре-
зервни бэлэмизийни ба-
ри партинай тэрияталэр
гэ бастакы соруд баһы-
тынн тууруордихха, ыч-
чат, ол иһигэр рабочай,
коммунист буоларга тар-
дыларын ССКП Мэнгэ
Ханаластавы райкомун
тэриһэр үлэтэ кордорер.

Номенклатураның нард-
дар тустарынан. Номен-
клатура хас бирдин рай-
онна бөл. Калинин ол ах-
саан өртүнэн айдатыла-
лар. Холбоур, СССР
Аленинскыйдагы рай-
она 102 сатайар дуоһу-
настарга номенклату-
лаах. Олорго резервни
базаминингге маани-
лы сүбүөх партиянай тэ-
ригталары ыгыгынара

Снимок: семинар
кыттылвахтарын бөлөү.
П. Окопешников
фотота.

БҮК ЭРЭНЭР КИҢИМ

Мин, СССР народнай депутаттар кандидатар В. К. Филиппов уонна С. Е. Иванов биографияларын уонна программаларын кытта сийилин билсэн баран, 402 №-дээх Саха сиригээри Хотугу территориальной быыбардыр уокурун быыбардааччылар ытгар Мин иһин куоластаан!»

Тоҕо? СССР иккис уонна үһсү ыгырылыах Верховнай Советыгар иккис төгүлээни депутаттынан табылган Союз үрдүгү парламентин үлэтүгэр азыс сыл устата кыттыыны ылбытым, иккис төгүл Крестин трибунатыттан тыл этэн, Саха сиригэр норуоттарын социальнай-экономическай уонна культурнай сайдыыларын туһунан болпурдуоху көтөхтүм итиннэ быһаартарыны ситиспитим. Ол иһинтер — государственнай университет аһыны. Хаһа уонна байан өссө сэрин иһинтэн республика Үбүн наркомунан, кэллин Саха АССР Верховнай Советын Президиумун Председателинан уонна Саха АССР Министр-

дэрин Советын Председателинан үлэлээй хотугу оройуоннар проблемаларын быһаарыыга сирэй байыбын кыттыыны ылбытым уонна, сэмэй да буоллар, оччотообу көм кыабынан тоһоҕо аһыыспытым диир даҕаны сии буолуоҕа.

Эһиги, быыбардааччылар, бүгүн иһин иһин уонна тоҕо куоластытын биэрэгитин ыараһанатан көрөн эрдэххит. Ол сөп. Онуоха эһиги саамай кылаабынайа кандидаттар политической, деловой, киһи быһымынан хаачыстыбаларын уонна депутат буолаахтарына толоруохтаах программаларын сыаналыргыт биллэн турар.

Дэе ити туһунан этэр буоллахха, мин В. К. Филипповы туох да диин омнуолаабакка турар, К. Е. Иванов ордук сөптөөх, ордук дьонун киһи динбин. Киһи республикада саастыы бараалаахтаргыттан биллгинан, салайар үлэҕэ дьоруунан саамай чабылхайдара. Комсомольскай үлэттэн өрө дабайдар дабайан байыттын баатынан «Север» агропромышленной ком-

бинанка генеральной директорунан барбыта. Киһи, СССР народнай депутатынан табыллыаҕына, Саха сиригэр өссө улахан туһаны аҕалар кыахтаах киһи. Өссө бүгүн Союз хотугу норуоттарын сайдыыларын болпурдуоху көтөхсүө диир эрэни саныыбын. Ас-үөл программатын толорууга бары базар кыахтары туһанна, таба этин оҕоруутун албатпа, өрүстөр, күөллөр көмүс хатырыктаахтары далайдык хотуруу, туулара, тайпа көмүс кылаанын булутыа, тыйыс тыһынча абыраллаах иһин түүлээх таһас оҕоһуутун, иһини атыһаланытын тэрийиэ этэ. Хаһа уонна кыраһыыса таһынааҕы дойдуну кытта эргини олохтоон, сайдыыны эрчимирдиз буоллаҕа дии. Хаһы-үйэ ону саҕалаата даҕаны.

Онон мин 402 №-дээх Саха сиригээри Хотугу территориальной быыбардыр уокурун бары быыбардааччыларын, эһигини, К. Е. Иванов иһин куоластаан диин ыгырабын.

В. ПРОТОДЬЯКОНОВ, КУЛАНТАЙ, СУРУЙААЧЫ.

УРУККУЛУУ ТЭРИЛЛЭР

Агитэоналарынан үлэ кэппи кэмгэ, уруккулуу биир халыыбынан барар буолан, дьон-сэргэ, ордук ыччаттар, интэриэстэрин тарпат буолбута диктационнай үлэстэр. Ол ахсын хатыланар үлэлэр хал оҕорбуттарыттан даҕаны буолуон сөп. Холобур, уус-уран самодеятельноһу көрүүнү ылыабыт. Сыл ахсын буолар концерттарга, ардыгар тоһо да «Тематическай биеэр», о. д. а. диин уларытан ааттаатыбыт, ыччат кыттыыта олох мөлтөх. Онон зоналарынан ытыллар концерттарга орто саастахтар, кырдыаастар эр күүрэхтэһиллэрин көрбүт. Агитэоналарынан биеэрдэр, лекциялар эмиз, оҕуонка эр киллэрэр сыаллаах курдук, куолутугар ытылаллар. Чакыр бөһүөлгө үс агитэона араасар. Иһилэргэ, түмсүү ыйга иһинтэ ытыллар да, олоҕо саамай улааттаҕына 10-дүй иһин кэлэр. Оно даҕаны сылдыааччыта наар кэлэр, оттон сылдыа үөрэммэтэхтэрэ, ол иһингэр ыччаттар, кыттыыны ылары наадалаабынан даҕаны аахпаттар.

Эдэрдэргэ бөйө ытытар дьаһалын эр сөһнүү сө-

таһын үчүгэй түмүктэри биэрбэтэ. Ытыллар биеэрдэргэ, түмсүүлэргэ, буолар лекцияларга, дакылааттарга саас ортотуох уонна сааһырбыт дьон балачча сылдыалларынан, үлэ сии ытыллар курдук көстөр. Онон күлүтэтэн ити дьаһаллартан нөһүлүннэ активнайа суох позициялаах өрө уонна ыччаттар туора тураллар. Сыл ахсын хатылаһардык ытыллар агитэоналарынан үлэни уларытан тэрийэр кэм кэллэ. Агитэонанай-культурнай, спортивнай үлэлэри биирдии тэрилтэлэринан, ол кыһалыбат буоллаҕына нөһүлүннэ саастарынан көрөн тус-тус кулуунтары тэрийэр эбэтэр общественнай тэрилтэлэр көрүлээбиннэринан ытытар табыстаах буолуу дүү диин санааҕа кэлбөт.

СССР народнай депутаттарын быыбара уруккулдардааҕар уратылаах буолара эрдэттан биллибэ. Онуоха билиги, чакырдар, туох даҕаны ураты, саҕа дьаһалы ылбытыбыт. Сии урукку агитатордары аһабыллар мунуураһыбыт. Агитэонанай үлэни зоналарынан уонна фермаларынан сыһыарыл-

лыбыт биирдэ агитатордарынан ытытхытына, нөһүлүннэ үлэс өртө хабыллыбат, онон улахан көдүүүлү ылбаппыт чакы. Ол иһин бу үлэҕэ комсомолоттары, ыччаттары түмэ тардыахха, хаһа биирдии ыты халыаха, Кырдык, эдэрдэ, кэспир, дьон болуомто тэрийдэрин сөһүргэһэр дьорууну сайдыбата кииһилэри бу үлэҕэ тардыабытыгар мөһүлэһэр, үгүстөр кыбысталаар. Ити иһиниби мөлтөбүн, кэппи кэмгэ саҕа тыһын уонна литературатын оскуолаарга үөрэтини кейгөтүүтүбүт охсуулар буоллаҕа дии. Онон ытытхыт пропагандастар, лектордар, специалистар, график быһымынан, семинардары биэрислэрин ситиһэ сатыахха. Оччотуна ыччаты общественнай үлэҕэ тардыаҕа кыра эмэ хамсааһынны ситиһиэххит уонна быыбардар эр хампааньаларынан буолбакка, бу үлэни бастайааннай ытыахха наада.

Ыччаттары олоххо активнай позицияга тардар, кииһилэр интэриэстэрин таарыйар. Иһиниби наадаларын көтөдөр үлэ саҕа көрүгүнэрин киллэрэргэ уолдаста.

Н. ФИЛИППОВ.

БЫҢНЭХЭ ЭППИЭТТИИЛЭР

«Кырымы сир кыһалалара» диин төбөлөөх рабачай В. Макаров критическай суруга хаһаат тохсунуу 5 күнүнөөрү нүмүрүгэр бөһөтүтүмүтэ. Онуоха «Чурапчы» совхоз профсоюзун председатели таб. К. В. МАКАРОВА редакцияга маанык эппиэти киллэрдэ:

«Кырымы үлэстастары сайыннарым кэспиллээх быһаанна оҕоһулан совхоз парткомунан бигэргэннэ. Улахан Күөл бөһүөлүгэр түөрт квартираллаах олорор дьонун, кулуубу уларытан, спортини саалалаан начальнай оскуолаҕа аһаан тутуу көрүлүннэ. Иһилэри ити-тэргэ аналлаах котельнай

эппэз быһаанна. Оттон фельдшерская кустарская пуун дьонин тутууну 1990 сылга көрүлүннэ.

Улахан Күөлгэ, киносты кытта кэспитиһэ, бастайаангай үлэллэр кыһааһа аһаан. Совхоз саҕа автобустана, онон ытыллар дьаһалларга кырымы үлэстастартан дьону таһыага транспорт болпурдуоһа быһаарыллар кыахтааҕа».

Сүөһү иһитин кэспиллээх болпурдуостары

Дойду үрдүгэ биир-дүйүт искусствоннай сэмэлээһин иһымаһынан сүөһүнү ууһаты республикада уонна билиги оройуонмутугар саҕалааһына хайымы-үйэ 30 сыла буолла. Ити ыһыма биеһэ тоһо көдүүстээхтик туһанылларды?

Оройуонга билигин туругуна искусствоннай-дык сэмэлээн 4655 ыһахтан 55,6 бырыһыан төрүүү ылыбыт. Бу сыһына бииһэ үлэ бөрүкүтэ суоҕун ырылыччы көрдөр. Сүөһүнү искусствоннайдык сэмэлээһингэ атын оройуоннар хайааһытыбалара билигин лаппа куотан иһэллэр. Холобур, кылыы Алексеевскай оройуон «Коммунизм» совхоза күүһүтүн сабыллар тыһаастары күүсэ аһатан, 15-16 ыйдарыгар сэмэлээн бастаы уонна иккис кварталларга 100 бырыһыан бургунастар төрүүлэрин ситистэ.

Ханнык баҕарар дьаһала ситиһин кадрдартан, кииһилэр квалификацияларыттан, үлэҕэ сыһыаннарыттан тутулуктаах. Бииһэ барыта 37 техник-осеменатор бар. Кииһилэр ортолоруттан М. Н. Турантаева, Т. Д. Петрова, А. И. Сергеева, И. А. Попов, Г. П. Коркина, А. Д. Маркова өр кэспит үлэлээбэт оҕуулаахтар. Республикада 200-тин таһа техник-осеменатордар эбэтэр кииһилэр 50 бырыһыаннара сүөһү иһитин бастаы уонна иһин кылаастаах маастардары эбит буолаахтарына, билиги оройуонмутугар ити көрдөрүү баара-суоҕа 35 бырыһыанга таһаһэр.

Бу үлэҕэ балайда үчүгэй көрдөрүүнү ситистилэр: сэмэлээһинтэ ыһахтан Эрилин Эристин аатынан совхозтан А. И. Сергеева 96 бырыһыан, Р. Н. Смирникова 92,5 бырыһыан, А. П. Наумова 93,8 бырыһыан, «Чу-

Симээлээһин — экономика төрдө

рапчы» совхозтан А. П. Элебдова 91,5 бырыһыан төрүүү ылынар. Оттон Карл Маркс аатынан совхозтан А. К. Варашкова (59,4 бырыһыан), Т. Г. Капитонова (33,5 бырыһыан), Субуруускай аатынан совхозтан С. М. Николасова (44,6), Эрилин Эристин аатынан совхозтан В. Г. Павлова (52,6), «Чурапчы» совхозтан А. К. Павлова (50,9), «Мындааһы» совхозтан Д. К. Федотова (44,6) маастар түмүктэри ситистилэр.

1988 сыллааҕы сэмэлээһинтэн 3800 сүөһүнү ууланнаран 86,4 бырыһыан төрүүү ыларга былаанныбыт, ол аастыт сыллааһытааҕар 300 тобонор элбэх. Аастыт сылта 10 эрэ күүс 90 бырыһыан ууланнарыны ситистит эбит буолааһына, быйыл 13 күүс ситистэ.

Бу эппиэтээх уонна кэспиллээх үлэҕэ Карл Маркс аатынан совхоз Урах-Күөрэ ферматыгар ветеринар М. Н. Неустроева үлэтүгэр эппиэттээххэ сыһыан түмүгэр үлэ арыһы туһаста. Оттон өр сыл үлэлээбит баай опьтатх осеменатордар М. Н. Турантаева, А. Н. Варашкова ситистит көрдөрүүлэри кииһин астыннарбат.

Оройуонга аан бастаынан тыһааһы сэмэлээһингэ бала тэрийин дьарыһаһыт Н. С. Барашков көрдөрүүтэ эмиз намыһах. Итиннэ кииһи үлэтин өйөөбөтөх совхоз специалистарыгар эппиэттээх эмиз сүктөриллэр.

Субуруускай аатынан совхоз 7 техник-осеменатора быйыл хаһа да сыллардааҕар табыллан үлэлээтилэр. Ол эрээри «Вол-

гогого» отделение управлющая В. М. Монастырев «Сардаг» фермада бастайаангай кииһин булан туруорбакка, кииһилэр уонсай көрдөрүүлэри намыһаа.

Эрилин Эристин аатынан совхоз Хонтодотуу отделениегыгар (управлющая П. П. Козуров) үлэни кэспит сатаан тэрийбэһэ үгүс сүөһү кытарааһынан таһаардылар, саҕа тарыллыт сайылаах осеменатора суох тахсаннар сайын, ыһах сэмэлэһэр кэспит, туох да үлэни ытыттылар.

«Чурапчы» совхозы эмиз урукку сыллар курдук бу дьаһала улахан суолта бириллбэт, Маһа искусствоннай сэмэлээһин үлэтин иһилэр-сабыллар, осеменатордары көрүлүүр, кииһилэр үлэлэрин контуруолаууу специализиет суох. Бу совхозка барыта 310 ыһах кытараан, 370 тыһ. солк. ноһоот таһаарылыһа.

«Мындааһы» совхозка үлэ эрдэттан тэрийиннээхтик саҕалааһыта, ол үчүгэй түмүктэри биэрэ. Арай аһынар оҕустарынан үлэллэр Соловьев отделениегыгар (управлющая М. Д. Николасова) көрдөрүү кииһин астыннарбат.

Ыһах сүөһүнү үлэһиты — билиги экономическай сүөһү иһитин төрдө буоларын ойдоон, хаһааһытыбаларга техник-осеменатордар түбүктээх үлэлэри сыаналыахха, кииһилэр күннээҕи иһиллаларыгар тоһо кылааһынан көмөлөһүүххэ наада.

Е. НИКОНОВА, ОАПХ племенной үлэҕэ зоотехника.

Арендатордар сүбэлээстилэр

Сотуругаһыта Эрилин Эристин аатынан совхоз производствон бастыкнара Хонтодотуу спортивнай саалатыгар түмсүн арендада кииһин болпурдуостары дүүллэстилэр. Онон оройуон кииһиттэн арендадар Е. И. Габышев, Карл Маркс аатынан совхоз арендадара Р. С. Варашков уонна бу совхоз кылаабынай экономиста Е. И. Седалищев кыттыыны ылылар.

Совхоз директора Н. Н. Аммосов совхоз аастыт сылга көрдөрүүлэри олус намыһаһын ыйда. Ол курдук, иһитлетка үс сыһыгар үүннэ 376 т. элэ 90 т. түүлээххэ 28600 солк., оҕууот астарыгар 10,5 т. кэсптэх хаалла, иһинан финансовай турун айгыраата. Директор совхоз арендаций бэдэрэтиһин үлэлээн эр кыһыттан таһар кыахтааһын чопчулаан бэлиэстэ.

Таһыны түһүүнү аһардаһыт кураһынан быһаарыахха сөһүмат. Барыта дьон үлэҕэ сыһыаннарыттан тутулуктаах. Ол Чакыр отделение үлэтиттэн да көс-

тор. Управлющая В. В. Маркова салайар отделение наловонунан 680 тонна үтүт ман, государственная туһтарыны былаанна 130,4 бырыһыан толордо.

Ордук долугуулаах, үтүө тыллары бөһөһүтү үлэлэрин холобурдарыттан кэспит Е. И. Габышев, Р. С. Варашков, Е. И. Седалищев эһилэр, элбэх болпурдуостарга эппиэттээтилэр.

Кэспитиһэ 15 кииһи тыл эттэ. Афанасий Андросов аренда болпурдуостарыгар билигин даҕаны элбэх мунуу-тэһи баарын ыйда. Оттон Владимир Габышев арендада киирээччи 5 сылтан итэҕэһэ суох кэсптэ дуоһабер түһэрсэ ордууну бэлэттэ. Үгүс тыл эһэччилэр арендадары уһаһаһа-кэсптээххэ бу болпурдуостарга үөрэтэ бадаларын биллэрдилэр. Совхоз кылаабынай экономиста М. С. Местникова элбэх холобурдарга олобуран, сыһынарыны сыһынарада чопуу дьүөрэлээн эһитэ улахан сөһүрүннэ ыйла. Ол

эрээри билигин дьонун дуоһабердаааччылар өртүлэрттэн чопуу баһаан сүөгүтээн үлэллэр кииһи аһаһаһа аһаһа кэспттиллэрин дьаһаһаһа көһүннэ.

Мунһах кыттылаахтарга совхоз рабачаайдарыгар биир санаан ыгырыы ылыһыллар. Отделениелар управлющаядара 1989 сылга производствоннай былааннарыны типовой дуоһабыны тыһы тыһын ортоугар иһин баттаан совхоз директорыттан туттулар. Салгыы социалистическай куоталаһы кыһылаахтарыгар чемпион диһиттин көрдүн, бириэмийэлээһин муһаһа доһуулуан кытылыһа.

Ити курдук мунһах кыттылаахтарга улахан-нык сүргэлэргэ көтөдүлэһ, дьаһы ситиһилээхтик түмүктүүргэ иһини хардыларын оҕорорго биир сыалга-сорукка түмсөн, үөрэн-көтөн тарҕастылар.

П. ФЛЕГОНТОВ.

